Телефонға байланған өміріміз

Қазір телефонсыз бір күн өткізу көбімізге қиын. Таңертең оянған кезде бірінші телефонды қараймыз, сабақта, автобуста, тіпті достарымызбен отырғанда да қолымыздан түспейді. Кейде «5 минут қана қараймын» деп ашып, жарты сағат немесе одан да көп уақыт өткізіп алатын кездеріміз болады.

Телефонның пайдасы көп. Оның көмегімен сабақ оқуға, ақпарат іздеуге, адамдармен сөйлесуге және жаңалықтардан хабардар болуға болады. Сондықтан телефонды толықтай зиянды нәрсе деп айту дұрыс емес. Мәселе — оны қалай және қаншалықты қолданатынымызда.

Әлеуметтік желілер де жастардың күнделікті өмірінің бір бөлігіне айналды. Instagram, TikTok сияқты платформалардан адамдар өз өміріндегі қызықты сәттерін көрсетеді. Біреуі саяхаттайды, біреуі жаңа киім алады, енді бірі оқуындағы жетістігін жариялайды. Осындай нәрселерді көргенде кейде өз өмірімізді басқалармен салыстырып кетеміз.

Бірақ әлеуметтік желідегі өмір шынайы өмірдің толық көрінісі емес. Адамдар көбіне жақсы сәттерін ғана көрсетеді. Қиындықтары мен мәселелері кадр сыртында қалуы мүмкін. Сондықтан интернеттен көрген әр нәрсеге бірден сенуге болмайды.

Бұл жерде журналистикадағы шынайылық функциясы маңызды. Қазір кез келген адам телефонмен видео түсіріп, оны әлеуметтік желіге жүктей алады. Бір ақпарат бірнеше минутта мыңдаған адамға таралуы мүмкін. Бірақ оның қай жерде және қашан болғанын бәрі бірдей тексермейді.

Журналист үшін бұл үлкен жауапкершілік. Әлеуметтік желідегі ақпаратты бірден жаңалық ретінде жарияламай, бірнеше дереккөзден тексеру керек. Қажет болса оқиғаға қатысы бар адамдардан пікір алған дұрыс. Журналистің мақсаты — ақпаратты бірінші болып жеткізу ғана емес, дұрыс ақпарат жеткізу.

Ал халықтық функция журналистиканың қоғаммен байланысын көрсетеді. Әлеуметтік желілер қарапайым адамдарға өз мәселесін көпшілікке жеткізуге мүмкіндік берді. Мысалы, ауладағы жолдың жағдайы, қоғамдық көлік немесе ауылдағы интернеттің нашарлығы туралы тұрғындар видео түсіріп, мәселе көтере алады.

Журналист тек танымал адамдар немесе үлкен оқиғалар туралы жазбауы керек. Студенттердің жатақхана мәселесі, жастардың жұмыс табуы, қоғамдық көлік немесе ауыл тұрғындарының жағдайы сияқты тақырыптар да маңызды.

Мысалы, студенттің жатақханаға қатысты мәселесін алайық. Бір адам үшін бұл жеке проблема болып көрінуі мүмкін. Бірақ дәл осындай жағдай жүздеген студентте болса, ол қоғамдық мәселеге айналады. Журналистің міндеті — осындай жағдайларды байқап, халықтың пікірін жеткізу.

Бірақ халықтың мәселесін жазғанда гуманитарлық функцияны да ескеру қажет. Яғни журналист адамның тағдырына, сезіміне және қадір-қасиетіне құрметпен қарауы керек.

Мысалы, әлеуметтік жағдайы қиын отбасы туралы материал дайындағанда олардың өмірін тек аянышты етіп көрсету дұрыс емес. Оқырманның эмоциясын көтеру үшін адамның қайғысын пайдалануға болмайды. Кейіпкердің рұқсатынсыз жеке суреттерін немесе мәліметтерін жариялау да дұрыс емес.

Әсіресе балаларға қатысты ақпаратқа мұқият болған жөн. Интернетке салынған сурет немесе видео ұзақ уақыт сақталуы мүмкін. Сондықтан журналист қызықты материал жасаудан бұрын оның адамға зиян келтірмейтінін ойлауы керек.

Гуманитарлық көзқарас әлеуметтік желіні қолданатын әр адамға да қажет. Интернетте біреуді танымай тұрып жағымсыз пікір жазу оңай. Бірақ экранның ар жағында нақты адам отырғанын ұмытпауымыз керек. Әзіл ретінде жазылған сөздің өзі біреуге ауыр тиюі мүмкін.

Қазіргі жастардың тағы бір мәселесі — телефонға тым көп уақыт жұмсау. Кейде сабақ оқып отырып әлеуметтік желіге кіріп кетеміз. Бір видеоны көріп, артынан екіншісін ашып, уақыттың қалай өткенін байқамай қаламыз. Сол уақытты кітап оқуға, спортпен айналысуға немесе жақындарымызбен сөйлесуге пайдалануға болар еді.

Әрине, телефоннан толық бас тарту қажет емес. Ең бастысы — оны өзіміз басқара білуіміз. Кейде телефонды шетке қойып, айналамыздағы адамдарға көңіл бөлудің өзі пайдалы. Өйткені өмірдің маңызды сәттерінің барлығы экранда болмайды.

Журналистика да адамдардың шынайы өмірімен тығыз байланысты. Журналист халықтың арасында жүріп, олардың әңгімесін тыңдауы керек. Кейде бір адамның қарапайым әңгімесінен үлкен тақырып туындауы мүмкін. Бір студенттің мәселесі жастардың ортақ проблемасын көрсетуі мүмкін, ал ауыл тұрғынының әңгімесі ауылдағы маңызды мәселені көтеруге себеп болады.

Осыдан журналистикадағы үш функцияның байланысын көруге болады. Шынайылық — ақпаратты тексеріп, бұрмаламай жеткізу. Халықтық функция — қоғамның мәселесі мен пікірін көрсету. Ал гуманитарлық функция — ақпараттың артында нақты адам тұрғанын ұмытпау.

Қазіргі заманда ақпарат өте көп. Сондықтан журналистің міндеті тек көп ақпарат тарату емес, оның ішінен маңыздысын таңдап, дұрыс әрі түсінікті жеткізу. Технология өзгеруі мүмкін, әлеуметтік желілердің түрі де өзгеруі мүмкін. Бірақ журналистикадағы шындыққа, халыққа және адамға деген жауапкершілік сақталуы керек.

Менің ойымша, телефон мен әлеуметтік желі біздің өмірімізді жеңілдетуі де, қиындатуы да мүмкін. Оны қалай қолданатынымыз өзімізге байланысты. Ең бастысы — экрандағы ақпарат пен шынайы өмірдің айырмашылығын түсіну.

Нағыз өмір әлеуметтік желідегі парақшада емес. Ол адамдардың арасында, олардың күнделікті тіршілігінде, қуанышында және мәселесінде. Ал журналистиканың міндеті — сол өмірді шынайы көрсетіп, халықтың үнін жеткізу және адамның қадір-қасиетін ұмытпау.